

УДК 636.22/.28

Гордійчук Н.М., к.с.-г. н., доцент ©*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького***ОЦІНКА СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ХУДОБИ ЗА ЯКІСТЮ ШКІРИ**

Проведено оцінку симентальської худоби за якістю шкіри. Встановлено, що у всіх піддослідних бугайців найтовща шкіра на сідничному бугрі, а найтонша - на череві. Бугайці симентальської породи української селекції поступалися м'ясним сименталам австрійської селекції за масою шкіри. Бугайці з поєднаною спадковістю українського і австрійського симентала займали проміжне становище за товщиною шкіри в різних точках виміру. На різних ділянках тіла піддослідних бугайців шкіра має неоднорідну будову, яка залежить від товщини, щільності і характеру переплетіння волокон.

Із збільшенням маси шкір зростає найбільш цінна чепрачна частина шкіри, яка має щільне переплетіння пучків волокон, високу стійкість проти тертя, знижену вологосмісткість та найбільш придатна для технологічної переробки. Найвищий відсоток чепрачної частини одержано від бугайців австрійської селекції. Вороткова частина шкіри була найменшою у представників української селекції. Найменш цінної частини шкіри – поли найбільше виявлено у сименталів з поєднаною спадковістю українського і австрійського симентала.

Ключові слова: порода, селекція, шкіра, жива маса, площа, довжина, ширина.

УДК 636.22/.28

Гордійчук Н.Н., к.с.-х. н., доцент*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького***ОЦЕНКА СИМЕНТАЛЬСКОГО СКОТА ПО КАЧЕСТВУ КОЖИ**

Проведена оцінка симментальської скота по якості шкіри. Установлено, що у всіх піддослідних бычків товста шкіра на сідничному бугрі, а тончайша на животі. Бычки симментальської породи української селекції уступали м'ясним симменталам австрійської селекції за масою шкіри. Бычки з сукупною спадковістю українського і австрійського симментала займали проміжне положення за товщиною шкіри в різних точках виміру. На різних ділянках тіла піддослідних бычків шкіра має неоднорідне строення, яке залежить від товщини, щільності і характеру переплетення волокон.

С збільшенням маси шкіри зростає найбільш цінна чепрачна частина шкіри, яка має щільне переплетення пучків волокон, високу стійкість проти тертя, знижену вологосмісткість та найбільш придатна для технологічної переробки. Найвищий відсоток чепрачної частини отримано від бычків австрійської селекції. Вороткова частина шкіри була найменшою у

представителей украинской селекции. Наименее ценной части кожи – полы наиболее выявлено у симменталов с сукупной наследственностью украинского и австрийского симментала.

Ключевые слова: порода, селекция, кожа, живая масса, площадь, длина, ширина.

Summary

Gordiychuk N. M.

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S. Z. Gzhytskyj

EVALUATION SIMMENTAL CATTLE QUALITY LEATHER

*Evaluation of Simmental cattle in quality leather. It was established that all subjects calves thickest skin on the sciatic tuber and thinnest on the belly. Calves Simmental breeding Ukrainian inferior meat **symentalam** Austrian selection by weight of the skin. Bull with combined hereditary Ukrainian and Austrian **symental** occupied an intermediate position along the thickness of the skin at various points of measurement. In various parts of the body of experimental calves skin has a heterogeneous structure, which depends on the thickness, density and character of interlacing fibers.*

With increasing mass of skins is growing the most valuable part cheprachna skin which has a dense interlacing bundles of fibers, high resistance to friction, reduced moisture content and the most suitable for the manufacturing process. The highest percentage of the cheprachnoyi obtained from calves Austrian selection. Vorotkova of the skin was the lowest among representatives of Ukrainian selection. The least valuable part of the skin - found in most polls symentaliv combined with heredity Ukrainian and Austrian symental.

Key words : breed, breeding , leather, live weight, area, length , width .

Вступ. Однією з причин нерентабельності вирощування великої рогатої худоби є низький рівень переробки отриманої сировини. Чим глибший рівень переробки сировини, тим більший валовий дохід можна отримати при виробництві даної продукції. Одним з елементів, який може підвищити рентабельність вирощування великої рогатої худоби, є переробка шкіри. Згідно з оцінками експертів [2,4], близько 92% всієї шкіри, яка надходить на переробку підприємствам переробної промисловості, є шкіра великої рогатої худоби яка займає приблизно 6-10% маси тварини та є основною сировиною для легкої промисловості. Вона найбільш цінна для виготовлення взуття і технічних шкур, відрізняється гарною волого непроникністю, стійкістю, міцністю, еластичністю. Товщина шкіри неоднакова в різних ділянках тіла: на лікті 3 мм, на спині – до 13 мм. Є істотні розходження залежно від віку і статі тварин, їхньої живої маси. Тому характеристика бугайців симентальської худоби за якістю шкіри дає можливість більш повно оцінити їх біологічні особливості та є актуальною на даному етапі.

Розвиток переробної галузі безперечно буде стимулювати розвиток сільськогосподарських товаровиробників у галузі тваринництва.

Матеріал і методи. Експериментальні дослідження були проведені в умовах племінного репродуктора «Літинське» Дрогобицького району

Львівської області. Об'єктом досліджень були три групи бугайців у віці 18 місяців по 10 голів у кожній групі. В першу групу входили симентальські бугайці української селекції, в другу аналоги української та австрійської, в третю групу тварини австрійської селекції.

Прижиттєве визначення шкіри бугайців зводилось до вимірювання її товщини та визначення площі у дм^2 за методикою Е.А. Арзуманяна. Площу шкіри вимірювали мірною стрічкою, шляхом перемноження прямої довжини спини (від потиличного гребеня до лінії, яка з'єднує юнці сідничних бугрів) на обхват середньої треті по лінії, яка розділяє довжину тулуба навпіл.

Біометричну обробку отриманих даних досліджень проведено методом варіаційної статистики за методикою М.О. Плохінського [3].

Результати досліджень. Характеристика шкіри бугайців визначається товщиною, площею та масою, тому від цього залежить її придатність до переробки на хромову, технічну та підошовну (табл. 1).

Таблиця 1

Середня товщина шкіри піддослідних бугайців у віці 18 місяців, (M±m)

Показники	Групи тварин		
	перша	друга	третя
Точки вимірювання товщини шкіри, мм:			
сідничний бугор	6,56±0,22	6,78±0,20	6,80±0,27
останнє ребро	6,20±0,24	6,41±0,26	6,42±0,29
ліктьовий бугор	5,48 ±0,23	5,70±0,27	5,80±0,34
черво	5,10 ±0,30	5,04±0,33	4,96 ±0,28

Дані таблиці 1 свідчать, що у піддослідних бугайців найтовща шкіра на сідничному бугрі. За товщиною шкіри на останньому ребрі та ліктьовому бугрі перевага за симентами австрійської селекції, відповідно - 6,42 та 5,80 мм. Найтонша шкіра у піддослідних бугайців на череві: 4,96 мм. Товщина шкіри змінюється від сідничного бугра (6,80 мм) до черева (4,96 мм) з різницею в 1,84 мм. Однак, середня товщина шкіри бугайців на череві була найтоншою у австрійських сименталів (4,96 мм), що менше за показник українських сименталів на 0,14 мм та на 0,08 мм від показника бугайців помісей. У тварин української селекції даний показник був найвищим і становив 5,10 мм. Бугайці з поєднаною спадковістю українського і австрійського симентала займали проміжне становище за товщиною шкіри в різних точках виміру.

Другим етапом прижиттєвого визначення шкіри піддослідних бугайців було визначення її площі, яка в підсумку впливає на вихід готової продукції (табл. 2).

Як показують дані таблиці 2, прижиттєва площа шкіри у симентальської худоби української селекції становила 428 дм^2 . Найбільшу площу шкіри 471 дм^2 виявили у австрійських сименталів. Це можна пояснити більшою масою тіла та, відповідно, більшим тулубом порівняно з аналогами інших піддослідних груп.

Після забою площу шкіри вимірювали у засолювальному цеху через 2 години. Кожну шкіру пропускали через навальну машину. Потім шкіру розстиляли на рівну дерев'яну площу, де вимірювали її довжину (вздовж по

хребту, від початку кореня хвоста до потиличного гребеня голови) і ширину (по лінії передніх кінцівок).

Таблиця 2

Площа шкіри піддослідних бугайців у віці 18 місяців, (M±m)

Показники	Групи тварин		
	перша	друга	третя
до забою			
пряма довжина тулуба, см	192±14,0	198±13,3	204±13,7
обхват середньої третини тулуба, см	223±15,3	227±13,9	231±13,5
площа, дм ²	428±13,9	449±15,0	471±14,8
після забою			
пряма довжина тулуба, см	211±14,2	215±14,4	220±12,9
обхват середньої третини тулуба, см	243±14,5	246±15,3	247±13,0
площа, дм ²	513±15,8	529±15,1	543±16,1

Площа шкіри після забою впливає на вихід готової продукції. Різниця в площі шкіри за життя пояснюється запасом складок, які після забою розрівнюються.

Третім етапом після забою піддослідних бугайців було зважування шкіри, визначення у відсотках маси шкіри до живої маси, вихід шкіри на 100 кг живої маси (табл. 3). Що стосується живої маси піддослідних бугайців, то вищими показниками характеризувалися тварини з поєднаною спадковістю українського і австрійського симентала - 407,4 кг, що на 38,8 кг більше за показник українських та на 13,7 кг від австрійських аналогів.

Таблиця 3

Маса шкіри піддослідних бугайців у віці 18 місяців, (M±m)

Показники	Групи тварин		
	перша	друга	третя
Передзабійна жива маса бугайців, кг	368,6±31	407,4±29	393,7±35
Маса парної шкіри, кг	46,6±0,97	48,5±0,69	48,6±0,78
До живої маси, %	7,9	8,4	8,1
Площа шкіри на 100 кг живої маси, дм ²	126,4	119,0	123,4
Топографія шкіри, %:			
Чепрак	36,5	39,5	36,7
Вороток	34,1	34,9	34,9
Пола	29,4	25,6	28,4

Найвищий вихід шкіри залежно від живої маси тварин був у бугайців з поєднаною спадковістю австрійських сименталів з українськими – 8,4%, а найменший, відповідно, -7,9% у аналогів української селекції.

На підставі отриманих даних площі шкіри та живої маси бугайців було підраховано вихід площі шкіри на 100 кг живої маси. За цим показником перевага за симентами української селекції – 126,6 дм².

При вивченні якості шкіри прийшли до висновку, що на різних ділянках тіла піддослідних бугайців вона має неоднорідну будову, яка залежить від товщини, щільності і характеру переплетіння волокон. Після технологічної

обробки шкіри на хромову, підошовну та верху взуття були отримані частини чепрака, воротка та поли.

Чепрак є найбільш цінною частиною шкіри, має значну товщину, щільне переплетіння пучків волокон, високу стійкість проти тертя, знижену вологостійкість. Поли відрізняються зменшеною товщиною, крихкістю та малою міцністю.

За даними ряду дослідників встановлено, що від бугайців отримують шкіри великого розміру, важкі, середньої товщини, щільні та пружні.

За нашими дослідженнями найвищий відсоток чепрачної частини одержано від бугайців з другої групи - 39,5%. Вихід частини шкіри, що віднесена до воротка, була найменша у особин з першої групи - 34,1%. Найменш цінної частини шкіри – поли найбільше було у сименталів з другої групи – 29,4%.

Висновки:

1. У всіх піддослідних бугайців найтовща шкіра на сідничному бугрі, а найтонша на череві.

2. За масою шкіри бугайці симентальської породи української селекції поступають м'ясним симентам австрійської селекції та їх помісям.

3. Із збільшенням живої маси зростає маса найбільш цінної чепрачної частини шкіри, яка має щільне переплетіння пучків волокон, високу стійкість проти тертя, знижену вологостійкість та найбільш придатна для технологічної переробки.

Перспективи подальших досліджень: дослідження гістологічної структури шкіри бугайців симентальської худоби різної селекції.

Література

1. Кацы Г.Д. Методические рекомендации по исследованию кожи млекопитающих / Кацы Г.Д. - Херсон. 1987. -26 с.

2. Котенджи Г.П., Левченко І.В., Бурнатний С.В., Болгова Н.В., Гаврилюк О.І. Методи підвищення ефективності селекції (за якістю шкіри) у скотарстві при використанні бугаїв-плідників світового генофонду //Вісник СНАУ. Серія «Тваринництво» – Вип. №12. (18). - 2010.- С.60-66.

3. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Плохинский Н.А. - М.: Колос. 1969. - 256 с.

4. Рубан Ю.Д. Скотарство і технологія виробництва молока і яловичини. - Харків.: Еспада, 2002. -576 с.

Рецензент – д.с.-г.н., професор Щербатий З.Є.